

# OPRACOWANIA

## lektur uzupełniających

---

JAN JÓZEF SZCZEPAŃSKI

# ŚWIĘTY

---

Streszczenia i problematyka lektur

Charakterystyki bohaterów

Analizy i interpretacje wierszy



Odpowiedzi na pytania z testów i sprawdzianów

# Jan Józef Szczepański

Literatura  
wojenna

## BIOGRAFIA

Jan Józef Szczepański żył w latach **1919–2003**. Był pisarzem, reporterem, eseistą, podróżnikiem, uprawiał wspinaczkę wysokogórską. W czasie II wojny światowej walczył w kampanii wrześniowej, pracował w wywiadzie, był żołnierzem AK, a potem partyzantem. Po wojnie do 1953 roku pracował w redakcji „Tygodnika Powszechnego”. Zajmował się również tłumaczeniem literatury. Jego twórczość była w PRL-u objęta cenzurą. Po upadku PRL-u został laureatem kilku ważnych nagród literackich. Pisał powieści, reportaże, opowiadania, eseje, scenariusze filmowe, przez długie lata prowadził też dziennik, również wydany drukiem.

## Święty

- Rodzaj literacki: **epika**
- Gatunek literacki: **esej**

## WIADOMOŚCI O UTWORZE

*Święty* jest to **esej, wchodzący w skład większego zbioru – *Przed nieznanym trybunałem***, wydanego w 1975 roku. Zbiór poświęcony jest problemom filozoficznym, kwestiom moralności, natury dobra i zła w człowieku, odpowiedzialności za swoje czyny i zachowania w obliczu rozmaitych sytuacji dziejowych – zarówno przed innymi ludźmi, jak przed Bogiem. Pojawiają się w nim postaci tak skrajnie różne, jak szaleniec i morderca Charles Manson (w eseju *Pięty Anioł*) i ks. Maksymilian Kolbe (w eseju *Święty*). Zbiór składa się z pięciu utworów.

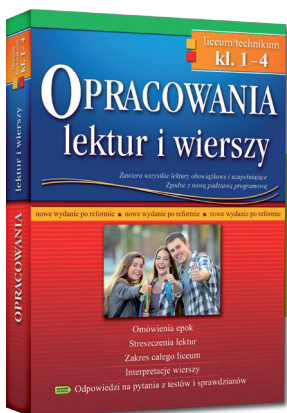
**Esej jest to swobodna forma literacka**, trudna do jednoznacznego zdefiniowania. Stanowi **rodzaj szkicu filozoficznego**, publicystycznego lub krytycznego, w którym autor omawia interesujące go zjawisko czy problem ze swojego subiektywnego punktu widzenia, przedstawiając **własne refleksje i poglądy**. Esej może zawierać elementy innych gatunków literackich, takich jak reportaż czy felieton. Występują w nim opisy realnych wydarzeń, będące punktem wyjścia do rozważań, ale też liczne dygresje, aluzje literackie i kulturowe, swobodne skojarzenia przerywające główny tok narracji.

## STRESZCZENIE I PROBLEMATYKA

Esej rozpoczyna się przywołaniem **historii franciszkanina Maksymiliana Kolbego**, który w 1941 roku podczas pobytu w obozie w Oświęcimiu dobrowolnie zaofiarował się pójść na śmierć głodową w zamian za innego więźnia, który miał żonę i dzieci. Wybierający więźniów przeznaczonych na śmierć esesman Karl Fritzsch zgodził się na to i Kolbe został uwięziony w celi głodowej. Przebywał tam dziesięć dni, po czym dobito go zastrzykiem z trucizną. Więzień, którego zastąpił, sierżant Franciszek Gajowniczek, przeżył obóz i wraz z innymi świadkami opowiedział po wojnie tę historię. W 1971 roku ksiądz Kolbe został beatyfikowany, a w 1982 roku kanonizowany jako święty męczennik.

Ta historia staje się dla autora punktem wyjścia do **rozważań nad istotą dobra i zła** oraz sposobami, w jakie dobro może walczyć o zwycięstwo. Szczepański zastanawia się też nad **sensem istnienia obozów koncentracyjnych** i dochodzi do wniosku, że oprócz funkcji likwidowania niepotrzebnych według hitlerowców ludzi miały one jeszcze jeden cel – **krańcowe upodlenie więźniów, odebranie im godności, człowieczeństwa**, udo wodnienie, że wszelkie wyższe uczucia, międzyludzkie poczucie braterstwa czy zdolność

do poświęceń dla innych to fikcja, która znika w obliczu zagrożenia. W tym świetle ofiara życia ks. Kolbego staje się dowodem na to, że człowiek potrafi zachować własną godność i **kierować się miłością do bliźniego w każdych, nawet najstraszniejszych warunkach**. Tym samym dobro będzie trwało, ponieważ nie da się go oddzielić od człowieczeństwa, nawet jeśli można zabić konkretnego człowieka. Szczepański przywołuje postać świętego, uważając, że współczesny świat, pełen ludzi zagubionych w wątpliwościach natury duchowej, potrzebuje takich właśnie **wzorców, przypominających o prawdziwej naturze człowieka** i o wartościach, które sprawiają, że człowiek może osiągnąć pełnię człowieczeństwa.



Lektury obowiązkowe znajdziesz w książce  
Opracowania lektur i wierszy – liceum/technikum klasy 1–4!

Kup na [www.greg.pl](http://www.greg.pl) 

#### Autorzy:

Zespół redakcyjny Wydawnictwa GREG

Wykorzystano materiały: Katarzyny Cwiękały, Katarzyny Dudy-Kapturek, Anny Marzec, Anny Popławskiej, Dariusza Pietrzyka, Wojciecha Rzehaka, Doroty Stopki, Barbary Włodarczyk

#### Korekta i redakcja:

Agnieszka Antosiewicz, Katarzyna Curyło, Karolina Rymut-Kościelniak, Agata Tondera, Maria Zagnińska

© Copyright by Wydawnictwo „GREG”

31-979 Kraków, ul. Klasztorna 2B

tel. 12 680-15-50

[www.greg.pl](http://www.greg.pl)

Księgarnia internetowa: [www.greg.pl](http://www.greg.pl)

Znak firmowy **GREG**® zastrzeżony w Urzędzie Patentowym RP.

Znak słowno-graficzny **Pewniak na teście**® zastrzeżony w Urzędzie Patentowym RP.

Wszystkie prawa zastrzeżone.

Żadna część niniejszej publikacji nie może być reprodukowana lub przedrukowana bez pisemnej zgody Wydawnictwa „GREG”. Dotyczy to także przenoszenia danych do systemów komputerowych, wykonywania fotokopii i mikrofilmów.

#### Wykorzystano zdjęcia:

Giovanni Boccaccio – Cornelis van Dalen the Younger/Tiziano Vecellio/artgallery.yale.edu/collections/objects/35778/  
Public Domain; Mikołaj Rej – Jan Gwalbert Olszewski/Domena Publiczna; Ignacy Krasicki – Antoni Oleszczyński/Dzieła  
Krasickiego/Domena Publiczna; Julian Ursyn Niemcewicz – Antoni Brodowski/www.pinakoteka.zaszcianek.pl/Domena  
Publiczna; Stanisław Staszic – Władysław Barwicki/Domena Publiczna; Stanisław Trembecki – Jan Chrzyciel Lampi/  
www.christies.com/Domena Publiczna; Adam Mickiewicz – Culture.pl/Gallica/Domena Publiczna; Juliusz Słowacki –  
James Hopwood/www.polona.pl/Domena Publiczna; Maria Konopnicka – Leopold Bude/Polona.pl/Domena Publiczna;  
Eliza Orzeszkowa – Władysław Podkowiński/archiv.ucl.cas.cz/Domena Publiczna; Henryk Sienkiewicz – Domena  
Publiczna; Joseph Conrad – George Charles Beresford/Domena Publiczna; Jarosław Iwaszkiewicz – Domena Publiczna;  
Witold Pilecki – Domena Publiczna; Friedrich HYPERLINK „https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Paintings\_by\_  
Friedrich\_D%C3%BCrennatt”Dürrenmatt – Elke Wetzig/CC BY-SA 3.0/Wikimedia Commons; Stanisław Grochowiak –  
CAF/Sokołowski/Trybuna Robotnicza/Domena publiczna; Julia Hartwig – Mariusz Kubik/CC BY 3.0/Wikimedia Commons;  
Edward Stachura – Domena Publiczna; Ryszard Krynicki – Mariusz Kubik/CC BY 3.0/Wikimedia Commons; Adam  
Zagajewski – Frankie Fouganthin/CC BY-SA 4.0/Wikimedia Commons.

#### Layout i skład:

Pracownia Słowa

#### Okładka:

Pracownia Słowa